

a.

LIV. Vobis necesse est *esse* fortibus *viris*.QUINT. Oderit reum, cui *diserto esse* vacet.FLOR. Satius fuit populo Romano Sicilia *contento esse*.

b.

HOR. Da mihi fallere, da *justo sanctoque videri*.VAL. MAX. Maximo tibi postea *civi ac duci evadere* contigit.LIV. His in recentem equum ex fesso *transultare armatis* mos erat¹.

c.

CIC. Civi Romano licet *esse Gaditanum*.TER. Expedit *bonas esse* vobis.CAES. Is erat annus, quo per leges Caesari *consulem fieri* liceret.327. *Attrahitur et accusativus ab infinito:*CIC. Antonius ajebat se tantidem aestimasse quanti *sacerdotem*².CIC. Te suspicor eisdem rebus quibus *me ipsum* interdum gravius commoveri.CIC. Affirmavi quidvis me potius perpressurum quam ex Italia *me* exiturum.328. *Attrahitur ipsum infinitum:*LIV. Plebs aegre ferebat jacere tam diu irritas actiones, quum interim de supplicio suo latam legem confestim *exerceri*.LIV. Flaccus dicebat se moenibus inclusos tenere eos, quia, si evasisent aliquo, velut feras bestias per agros *vagari*.CAES. Caesar respondit, si veteris contumeliae oblivisci vellet, num etiam recentium injuriarum memoriam deponere *posse*?¹ Vide appendicem, n. 420.² H. e.: Quanti sacerdos aestimasset.† 329. *Infinitum rejiciunt particulae indefinitae quantum, quid, quomodo, ubi ceteraeque:*CIC. Vide *quantum interfuerit* inter meam atque tuam sententiam.CIC. Statuis *quid* his ad denarium *solveretur*.CIC. Dubito *quomodo loquar* aut *taceam*.CIC. Nihildum audieramus, *ubi esses* nec *quas* copias haberes.CIC. Velim mihi dicas, nisi molestum est, L. Turselius *qua facie fuerit*.PLAUT. Expertae estis, *quam* ego sim mitis tranquillisque homo.

CAPUT QUINTUM.

DE ORATIONE SUBJUNCTIVA.

I. Verba intellectus, linguae et sensus. — II. Verba dubitativa. — III. Verba voluntativa et hortativa. — IV. Verba eventus et convenientiae. — V. Verba affectiva. — VI. Verba timoris. — VII. Verba prohibitiva.

I. Verba intellectus, linguae et sensus.

* 330. *Verba intellectus, linguae et sensus ita gaudent infinito (a), ut id aegre mutant subjunctivo, adjecta particula quod (b):*

a.

CIC. Omnes *esse* naturam divinam arbitrantur.CAES. Caesari nuntiatum est equites Ariovisti propius tumulum *accedere*.SEN. Pompejos, celebrem Campaniae urbem, *desedisse* terrae motu audivimus.

b.

PALL. Aliqui semen ejus non obruunt opinantes *quod* a nulla ave tangatur.CELS. Dicam *quod* in vicino saepe quaedam notae imperitos medicos decipiunt.CORN. GALL. Saeva, non vides *quod* ego langueo¹.¹ Vide appendicem, n. 421.

II. Verba dubitativa.

* 331. *Infinitum (a) verborum dubitandi mutatur subjunctivo cum an, utrum, num (b) aut ne enclitica (c)*¹:

a.

NEP. Non dubitat consilia sua *perventura esse* ad aures regis.

CURT. Si Tanaim transierimus, quis dubitat *patere* etiam victoribus Europam?

CIC. Dubitet Curtius consulatum *petere*?

b.

CIC. Dubitabitur, *utrum* sit probabilius Naevium petiturum fuisse?

CIC. Primum addubitavi, *num* a Volumnio esset epistola.

CURT. *An* permissuri sint Macedones, dubito.

c.

CIC. Itinerum meorum ratio te in dubitationem videtur adducere, visurusne me sis in provincia.

CIC. Honestumne factu sit an turpe, dubitant.

CIC. Antea dubitabam, venturaene essent legiones.

† 332. *Quin non ponitur, nisi praecedat negatio (a) aut quidvis (b), quod pro negatione haberi possit (212)*:

a.

CURT. *Haud* dubius erat, quin vera referrentur.

VELL. *Non* dubites, Vinici, quin magis e republica fuerit manere rudem Corinthiorum intellectum.

CIC. *Non* dubitabat Minucius, quin iste illo ipso die quaesiturus non esset.

b.

CIC. *Quasi* vero dubium sit, quin tota lex de pecuniis repetundis sociorum causa constituta sit.

¹ Vide appendicem, n. 422.

SALL. Cui dubium esse potest, quin opulentiam istam ex sanguine civium pararis?

CIC. Vide, quam turpi leto pereamus, et dubita, *si potes*, quin ille, seu victus seu victor redierit, caedem facturus sit¹.

† 333. *In dubio disjunctivo dant priori membro utrum vel ne encliticam, alteri an (a); priori etiam demunt particulam (b)*:

a.

CIC. Pompejus Scauro studet; sed *utrum* fronte *an* mente dubitatur.

SALL. Incertus sum, quid agam: tuasne injurias persequar *an* regno consulam.

CIC. Hannibal dubitavit, *utrum* columna solida esset *an* extrinsecus inaurata.

b.

SALL. Dubitare Jugurtha coepit, virtuti popularium *an* fidei minus crederet.

VELL. Quis dubitat, suo *an* Cleopatrae arbitrio victoriam temperaturus fuerit?

SUET. In obeundis expeditionibus dubium est, cautior *an* audentior fuerit.

334. *Alteri membro neganti additur necne vel an non*:

CIC. Aristo dubitat, omnino Deus animans *necne* sit.

CIC. Parthi transierint *necne*, praeter te video dubitare neminem.

PLAUT. At etiam dubitavi, hos homines emerem *an non* emerem.

† 335. *Similiter his constructur oratio, quae constabit implicita quaestione (a); quae, si fiat explicita, effertur indicativo (b)*:

¹ Vide appendicem, n. 408.

a.

AD HER. Deliberat senatus, solvatne legibus Scipionem.
TER. Vos eritis mihi iudices laudini' an vitio duci factum id oporteat.

CIC. Doleam *necne* doleam, nihil interest.

b.

NAEV. Utrubi coenaturi *estis*, hiccine an in triclinio?

HOR. Num *furis* an prudens *ludis* me?

CIC. Utrum hoc crimen tantum *praetermittes* an *objicies*?

III. Verba voluntativa et hortativa.

* 336. *Verba voluntativa et hortativa accipiunt infinitum (a) aut subjunctivum, expressa particula ut (b) vel suppressa (c):*

a.

CIC. Pictores et poëtae suum quisque opus *considerari* vult.

CAES. Caesar bellum cum Germanis *gerere* constituit.

PLAUT. Tuae mercedis causa nos nostras domos *postulas comburere*?

b.

SUET. Nuntiantibus legatis jussit continuo, *ut* statuum ponerent.

CIC. Ardeo cupiditate, nomen *ut* nostrum scriptis celebretur tuis.

PLAUT. Fratrem *uti* requiram atque *uti* redimam, volo.

c.

CURT. Malo, me fortunae poeniteat quam victoriae pudeat.

TER. Jube nunc jam, dinumeret istis ille Babylo viginti minas.

CAES. Cohortamur magno sit animo neve dubitet proelium committere.

337. *In negando accipiunt ne (a), ut ne (b), non (c):*

a.

CIC. Quum divina cognoverit, volo, *ne* ignoret humana.

MACR. Hercules facturus sacrificium custodibus jussit, *ne* mulierem interesse paterentur.

CIC. Rogo te, *ne* demittas animum neve obrui te sinas.

b.

CIC. Fuit optandum Caecinae, *ut ne* cum tam improbo homine controversiam haberet.

PLAUT. Per ego te haec genua oro, *ut ne* te pigeat dare operam mihi.

c.

CIC. Vellem, tua te occupatio *non* impediret.

VAL. MAX. Interim a sole mihi velim *non* obstes.

† 338. *Volo, nolo, cupio et siquod est aliud, gaudent altera voce passiva, expresso esse (a) vel suppresso (b); quae vox, si decriit patiens, ponitur absolute (c):*

a.

PLAUT. Nuntiate, ut prodeat foras Guiddeneme; est qui illam *conventam esse* vult.

CIC. Corinthum, totius Graeciae lumen, *extinctum esse* voluerunt.

TER. Non hoc de nihilo est, quod Laches me nunc *conventam esse* expetit.

b.

CIC. Domestica te cura *levatum* volo.

CIC. Quia nati sunt cives, *monitos* eos etiam atque etiam volo.

NEP. Qui civitatem *conservatam* cuperet, pecuniam numeravit de suo.

c.

CIC. Natura praescribit, ut homo homini *consultum* velit.

PLAUT. Siquando homini dii *benefactum* esse voluerunt, aliquo id pacto obtingit.

LIV. Adversae fortunae velit *succursum*.

† 339. *Curo, decerno, statuo, censeo et similia amant futurum in dus (a), hortor, impello, invito et similia gerundium cum ad (b):*

a.

SALL. Aetatem procul a republica *habendam* decrevi.

TAC. Nomen Pisonis *radendum* fastis censuit.

CIC. Ne absens censeare, curabo *edicendum*.

b.

CIC. Consules populum hortantur *ad* rogationem *accipiendam*.

CIC. Sum equidem a te lacessitus *ad scribendum*.

CIC. Eos non *ad perficiendum* scelus, sed *ad luendas* republicae poenas furiae quaedam incitaverunt.

340. *Oro, precor, quaeso, obsecro et alia id genus gaudent imperativo:*

TER. Ne *crucia* te, obsecro, anime mi.

CIC. Ad ea, quae dicturus sum, *reficite* vos, quaeso, iudices.

VIRG. Oro te, *eripe* me, his, invicte, malis.

IV. Verba eventus et convenientiae.

* 341. *Verbis eventus (a, b) et convenientiae (c, d) praeter infinitum (a, c) datur subjunctivus cum ut (b, d), quam particulam taceri licet (e):*

a.

HOR. Non cuivis homini contingit *adire* Corinthum.

CIC. Videte quam indigne accidat rem indignam non *vindicari*.

TIBULL. Mihi contingat patrios *celebrare* penates.

b.

PLAUT. Non potest fieri, *ut* tempore uno homo idem duobus locis simul *sit*.

CIC. Hujus me constantiae futurum puto, *ut* numquam *poeniteat*.

CIC. Nihil propius factum est, quam *ut* Cato *occideretur*.

c.

CAT. Patrem familiae villam rusticam bene aedificatam *habere* convenit.

PLAUT. Siccine oportet *ire* amicos amanti operam datum?

CIC. Non est consentaneum, qui metu non frangatur, eum *frangi* cupiditate.

d.

CIC. Utriusque nostrum magni interest, *ut* te *videam*, ante quam decedas.

PLAUT. Aequum videtur tibi, *ut* ego, alienum quod est, meum esse *dicam*?

TER. An cuiquam est usus homini, se *ut cruciet*?

e.

CIC. Ego hoc uno crimine illum condemnem necesse est.

CIC. Doceas oportet Alphenum negasse.

CIC. Necesse est iste, qui amicum fortunis spoliare conatus est, se perfidiosum esse fateatur.

342. *Cum quibus verbis ut non convertatur licet in quin, dummodo praeceat negatio (212):*

PLAUT. Numquam fiet hodie, *quin* haec saltet.

LIV. Haud multum abfuit, *quin* ab exsulis occideretur.

LIV. Tanta circa trepidatio fuit, ut non multum abesset, *quin* opera desererentur.

343. *Ex quibus opus est, usus est (a) itemque oportet (b) gaudent participio praeteriti:*

a.

CAT. Quae opus sint *locato*, locentur.PLAUT. Tacere nequeo misera, quod *tacito* usus est.PLAUT. Ibo domum, ut parentur, quibus *paratis* opus est.

b.

CIC. Apollinis signum certe *ablatum* non oportuit.TER. Adolescenti morem *gestum* oportuit.PLAUT. Jovi aut mola salsa aut thure *comprecatam* oportuit¹.

V. Verba affectiva.

* 346. *Miror, laetor, doleo, poenitet et alia ejusmodi praeter infinitum (a) accipiunt quod cum subjunctivo (b) vel indicativo (c); quodsi prius verbum fuerit praesens vel futurum, pro quod admittunt si (d):*

a.

VIRG. Nec te poeniteat calamo *trivisse* labellum.CIC. Jam minime miror te cum latronibus *vivere* in diem.CIC. *Peccasse* enim se non anguntur; *objurgari* moleste fuerunt.

b.

CIC. Mirati sunt, *quod* Apollonius homo pecuniosus tam diu ab isto maneret integer.PHAEDR. Pavo ad Junonem venit indigne ferens, *quod* cantus luscini sibi non tribuerit.CIC. Etiam illud moleste fero, *quod* parum comitatus exierit.

c.

CIC. Si id dolemus, quod eo frui non *licet*, nostrum est id malum.CIC. Consolare te, quod omnium mentes improborum mihi uni *sunt* infensae.

¹ *Desunt* numeri 344 et 345, mutatione facta, quum liber sub typis jam esset.

d.

CIC. Laetabor, *si* te valentem videro.PLAUT. Tu miraris, *si* patrissat filius?PLAUT. Quid ploras, pater? — Mirum *ni* cantem¹.

VI. Verba timoris.

* 347. *Infinitum verborum timendi (a) mutare potes subjunctivo, adjecta particula ne (b), siquid metuas fieri; ut (c) aut ne non (d), si metuas non fieri²:*

a.

LIV. Timuit Mucius *sciscitari* uter Porsena esset.CIC. Vos Allobrogum testimoniis non *credere* timetis.SALL. Caveret id *petere* a populo Romano, quod sibi jure negaretur.

b.

CIC. Vereor, *ne* Pompejo quid oneris imponam.Plaut. Metuo et timeo, *ne* hoc tandem propalam fiat.CIC. Virgis *ne* caederetur monet, ut caveat.

c.

PLAUT. Ornamenta, quae locavi, metuo, *ut* possim recipere.CIC. Verentur patres conscripti, *ut* habeam satis praesidii ad ea, quae statueritis, transigunda.CIC. Quia vos hoc foedus non jusseritis, veretur Hiempsal, *ut* sit satis firmum.

d.

CURT. Vereor, *ne non* praesenti fortunae tuae sufficere possis.LIV. Timebat *ne*, si frequentia intraret loca, contineri miles *non* posset.CIC. Non vereor, *ne* tua virtus opinioni hominum *non* respondeat.

¹ *Ni* est *si non*.

² Vide appendicem, n. 425.

348. Post *cave fere* omittunt *ne* (a); quodsi *caveo* ferat *ut*, pertinet ad voluntativa (b):

a.

SALL. Cavete inulti amittatis animam.

PLAUT. Cave quemquam alienum in aedes intromiseris.

CIC. Caesar, cave ignoscas, cave te fratrum pro fratris salute obsecrantium misereat.

b.

CIC. Cavet testamento, *ut* dies natalis agatur.

GELL. Lege cautum est, *ut* diebus ludorum sestertios tricenos in coenam insumere jus esset.

COLUM. Si editior ripae situs permetteret superponere villam profluenti, cavendum erit, *ut* a tergo potius quam prae se flumen habeat.

349. Est nomen pro priori verbo:

LIV. Pavor ceperat milites, ne vulnus Scipionis mortiferum esset.

CIC. Haud sane *periculum* est, ne non mortem aut optandam aut certe non timendam putet.

COLUM. Timor est, ne autumnalis satio hiemis gelicidiis peruratur.

VII. Verba prohibitiva.

* 350. In prohibendo praeter infinitum (a) utimur subjunctivo cum *ne* (b) vel *quominus* (c); *quin* nusquam, nisi primaria negat (d):

a.

CIC. Desperatis Hippocrates vetat *adhiberi* medicinam.

CIC. Ejus libidines *commemorare* pudore deterreor.

HIRT. Alexandrini nostros *adire* propius prohibuerunt.

b.

CIC. Jam impediior egomet dolore animi, *ne* de hujus miseria plura dicam.

PLAUT. Qui tu prohibere me potes, *ne* suspicer?

CIC. Neque id tamen, *ne* faciam, interdictum puto.

c.

CAES. Custodiis Numidarum, *quominus* sine periculo faceremus, impediabamur.

SALL. Nox atque praeda hostes, *quominus* victoria uterentur, remorata est.

CIC. Nihil impedit, *quominus* id, quod maxime placet, facere possimus.

d.

SALL. Non humana ulla neque divina obstant, *quin* socios et amicos trahant.

PLAUT. Nemo hinc vetat, *quin*, quod palam est venale, si argentum est, emas.

HOR. Has nullo possum prohibere modo, *quin* ossa legant.

CAPUT SEXTUM.

DE CETERIS ORATIONIS MODIS.

I. Modus finalis. — II. Modus causalis. — III. Modus conditionalis. —
IV. Modus temporalis. — V. Modus correlativus.

I. Modus finalis.

1. Finalis per particulas. — 2. Finalis per participium. — 3. Finalis per gerundium. — 4. Finalis per supinum. — 5. Finalis per infinitum.

1. Finalis per particulas.

* 351. Subjunctiva *finalis* gerit particulas *ut* (a) vel *quo* (b), maxime in comparando (c):

a.

CIC. Platonem ferunt, *ut* Pythagoreos cognosceret, in Italiam venisse.

CIC. Vigilas tu de nocte, *ut* tuis consultoribus respondeas.

AD HER. Esse oportet, *ut* vivas; non vivere, *ut* edas.